

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 403
van **ANN BRUSSEEL**
datum: 30 maart 2017

aan **HILDE CREVITS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS

Mediawijsheid leerkrachten - Initiatieven

In onze steeds meer gedigitaliseerde wereld is mediawijsheid cruciaal. Leerlingen groeien op met een smartphone en switchen snel en vaardig tussen sociale media. Fotograferen en filmen is vanzelfsprekend geworden, ook het verspreiden van dit beeldmateriaal was nooit zo eenvoudig: sociale netwerksites, apps zoals Snapchat, Youtube, ... alle zijn ze gericht op het delen van informatie en beeldmateriaal. Deze razendsnelle evolutie heeft zowaar iedereen overdonderd en onze levenswijze en samenleving grondig veranderd. Vroeger communiceerde men hoofdzakelijk met woorden. Nu worden we vooral overstelpt met razendsnelle beelden over van alles en nog wat, over onszelf, onze kinderen, onze familie, sportclubs, de school, de klas, ...

Deze evolutie brengt echter ook negatieve gevolgen met zich mee. Men wordt meer geconfronteerd met foto's en video's waarvoor men nooit toestemming verleent. Ook leerkrachten kampen met deze problematiek. Smartphones zijn ook in de klas vaak immers binnen handbereik.

Over gefilmd worden als leerkracht voor de klas stelde leraar en ICT-coördinator Koen Mariën in Klasse het volgende: "Ga er vanuit dat zoiets gebeurt. Maar leerlingen moeten leren dat dat niet mag. Dat maakt hen net mediawijs".

1. Indien er beelden van een leerkracht tegen zijn/haar wil verspreid worden, op welke mechanismen kan hij/zij dan terugvallen om die alsnog te laten verwijderen? Welke stappen en formaliteiten gaan hiermee gepaard?
2. Hoe wordt er ingezet op de bevordering van de mediawijsheid van leerlingen en van leerkrachten? Graag een overzicht van de diverse initiatieven. Welke partnerorganisaties waren betrokken in de totstandkoming of begeleiding van deze projecten?
3. Welke initiatieven bestaan er om leerkrachten bewust te maken van hun privacyrechten op sociale media en dergelijke? Heeft de minister stappen genomen om naast leerlingen ook de mediawijsheid van leerkrachten te bevorderen? Graag een overzicht.

ANTWOORD

op vraag nr. 403 van 30 maart 2017

van **ANN BRUSSEEL**

1. Stiekem filmpjes opnemen en online zetten op Facebook of andere kanalen mag niet, ongeacht wat daarover in het schoolreglement staat. Strikt gezien gaat het hier zelfs om een strafbaar feit, aangezien het om een inbreuk op de privacywet gaat. De privacywet zegt heel duidelijk dat de individuele en voorafgaandelijke toestemming vereist is als je afbeeldingen (ongeacht de drager) wil publiceren waarop personen herkenbaar in beeld komen.

De stappen die kunnen gezet worden zijn de volgende:

- De leerkracht bespreekt dit met de directie en de betrokken leerling. Eventueel ook met de ouders.
 - De leerkracht documenteert de feiten, bijvoorbeeld met een screenshot van Facebook of een link naar het filmpje.
 - Op basis wordt aan de leerling gevraagd om het filmpje te verwijderen.
 - Misschien vormt dit wel een goede aanleiding om met de directeur het beleid rond gsm-gebruik te bespreken en met de leerlingen verantwoord internetgedrag aan te kaarten.
 - In laatste instantie – bv. als het om compromitterend materiaal gaat of als de leerling weigert het materiaal te verwijderen, kan klacht ingediend worden wegens schending van de privacy.
 - Privacy, omgaan met sociale media en omgaan met afbeeldingen komen best ook aan bod in de lessen, bv via het lespakket “recht op Afbeelding” van de Privacy Commissie.
2. In 2014 lanceerde ik een campagne over online privacy. De campagne sensibiliseerde leraren en leerlingen uit het secundair onderwijs over de thematiek van online privacy in de klas. Dat gebeurde onder het motto: “Denk na voor je iets online zet”. Het doel was kinderen en jongeren vaardigheden bij te brengen zodat ze zich verantwoord en veilig op het internet kunnen begeven. Voor de campagne was er het nieuwe boek Mediawijs Online (van het Kenniscentrum Mediawijsheid en de onderzoeksgroep MIOS-UA), er was een nieuw lespakket online privacy, een privacy handleiding voor leraren en de affiche “EHBO kit voor privacy en sociale media”. Alle secundaire scholen kregen het materiaal toegestuurd.

De Privacy Commissie ontwikkelde materiaal voor jongeren, ouders en leraren over privacy. Dit wordt ontsloten via de portal www.ikbeslis.be. Er is een specifiek onderdeel over foto's en filmpjes, zowel met lespakketten, als over wat mag of niet mag in scholen: <https://www.ikbeslis.be/ouders-leerkrachten/fotos-en-filmpjes>. Dit werd o.a. via Klasse, Schooldirect en Lerarendirect verspreid naar de scholen toe.

Het Kenniscentrum Mediawijs besteedt veel aandacht aan de thematiek van online privacy. Sommige projecten worden specifiek door het beleidsdomein Onderwijs gefinancierd. Andere passen in de reguliere werking van het Kenniscentrum:

- Affiche 'Doorprik je bubble om anoniemer te surfen': het Kenniscentrum lanceerde in 2014 een affiche met 10 tips om anoniemer te surfen.

- Affiche en Interactieve video Auteurs- en portretrecht bij het gebruik van afbeeldingen in het onderwijs: in 2015 lanceerde het Kenniscentrum een affiche én een interactieve online flowchart over het gebruik van foto's en afbeeldingen in het onderwijs samen met CiTiP-KULeuven. U vindt die op <https://mediawijs.be/tools/auteursrecht-help-interactieve-affiche>.
- Online dossier en tools o.a. over Privacy: het Kenniscentrum ontsluit voortdurend informatiedossiers (<https://mediawijs.be/dossiers/dossier-online-privacy>), tools (<https://mediawijs.be/tools/zoeken?query=privacy>), goede praktijken (<https://mediawijs.be/praktijken/zoeken?query=privacy>) en onderzoek (<https://mediawijs.be/onderzoeken/zoeken?query=privacy>) over mediawijsheid, onder andere over privacy.
- In het kader van een overeenkomst met het Departement Onderwijs en Vorming ontwikkelde het Kenniscentrum online informatie, een informatief magazine en tools over o.a. Beeldgeletterdheid (www.lerenmetbeelden.be), Games in de klas (www.gamesindeklas.be) en cyberpesten (www.tegencyberpesten.be).
- Het Kenniscentrum Mediawijs ontwikkelde een digitaal vlaggensysteem i.s.m. SENSOA rond de link tussen relaties en seksualiteit in het digitale tijdperk.

Het Departement Onderwijs werkt rond deze thematiek in hoofdzaak samen met volgende partners:

- De Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, o.a. voor advies, en voor de ontwikkeling en de verspreiding van richtlijnen en lesmateriaal.
- Het kenniscentrum Mediawijs, o.a. voor de ontwikkeling van lesmateriaal, tools, informatie en vorming.
- Met Child Focus en Gezinsbond voor de organisatie van ouderavonden over online veiligheid.
- KlasCement, voor de verspreiding van lesmaterialen, o.a. via de pagina: <https://www.klascement.net/zoeken/mediawijsheid>

3. De meeste van de initiatieven die ik onder deelvraag 2 heb opgesomd zijn ook bedoeld voor leraren.

Ik voorzie daarnaast in vorming voor leerkrachten via de opleiding Mediacoach. Mediacoach is een intensieve opleiding voor professionelen die werken met kinderen, jongeren of volwassenen en die mediawijsheid willen integreren in hun eigen praktijk en organisatie. Het opleidingstraject biedt enerzijds een theoretisch kader om te starten met mediawijsheid binnen de eigen werking. Anderzijds ligt de focus van deze opleiding vooral op het realiseren van concrete activiteiten en praktijken rond mediawijsheid. Het tonen van goede praktijkvoorbeelden en concrete tools biedt inspiratie en de deelnemers zetten zelfstandig een project op binnen de eigen organisatie. Een mediacoach zal ook fungeren als aanspreekpunt binnen de eigen werking voor de pedagogische aanpak van het thema media. Hij/zij neemt een coachende rol op binnen zijn/haar team. Dit traject wordt sinds 2016 gecoördineerd door het Kenniscentrum Mediawijsheid, in samenwerking met Cultuurconnect, LINC vzw en Mediaraven. De Mediacoach opleiding wordt gefinancierd door het Departement Onderwijs (30.000 euro per jaar) en Evens Foundation.

In het schooljaar 2016-2017 volgen op 3 locaties in Vlaanderen (Gent, Antwerpen, Leuven) bijna 90 deelnemers de opleiding.

Aan de opleiding werd ook een tool gekoppeld met goede praktijkvoorbeelden voor leerkrachten (<https://mediawijs.be/mediacoachtool>) en een online cursus met alle theoretische bijdragen in de vorm van online video-interviews.

Het Departement Onderwijs participeert ook aan B-BICO, het Belgisch Beter Internet Consortium dat door de Europese Commissie wordt gefinancierd. B-BICO brengt in de eerste plaats belangrijke partners, zoals Child Focus, CERT (Federaal Cyber

Emergency Team), Mediawijs e.a. samen en heeft tot doel bestaande initiatieven op elkaar af te stemmen en gezamenlijk nieuwe initiatieven te ontwikkelen. Het Departement Onderwijs maakt eveneens deel uit van het consortium. Zie ook: www.b-bico.be.

Om scholen te ondersteunen bij de beleidsplanning inzake ICT-veiligheid rolt het Departement Onderwijs het eSafety Label uit. Dit project, dat deel uitmaakt van een Europees programma heeft tot doel scholen te ondersteunen bij het realiseren van ICT-veiligheid op school. Een positieve ICT ervaring gaat immers hand-in-hand met een degelijk schoolbeleid en een goed doordacht eSafety actieplan. Het belangrijkste aspect van het eSafety Label is een online vragenlijst waarmee een school in kaart brengt op welk niveau van ICT-veiligheid ze zich situeert. Beleidsplanning, ICT-infrastructuur en de educatieve aanpak van ICT-veiligheid worden daarbij geëvalueerd in het licht van e-safety. Op basis van de resultaten ontvangt elke school een persoonlijk actieplan met het oog op het remediëren van zwakke punten in het schoolbeleid en het verhogen van de ICT-veiligheid. In Vlaanderen participeren hieraan 135 scholen of scholengroepen. Zie www.esafetylevel.eu.

Tenslotte kan ik nog meedelen dat de administratie naar aanleiding van de "Algemene Verordening Gegevensbescherming" (die in mei 2018 in voege treedt), overlegt met de Privacy Commissie over de ontwikkeling en verspreiding van specifieke richtlijnen ten behoeve van de scholen.